

JAK NAPISAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?

Autor: Radosław Skiba

Aktualizacja: Renata Niecikowska

3w* 003, stan prawny 1.12.2005

© Stowarzyszenie Klon/Jawor

Przedruki lub przenoszenie całości lub części tej publikacji na inne nośniki możliwe wyłącznie za zgodą właścicieli praw autorskich.

Autor:

Radosław Skiba (Stowarzyszenie Klon/Jawor)

Aktualizacja:

Renata Niecikowska (Stowarzyszenie Klon/Jawor)

Niniejsza publikacja powstała z zachowaniem wszelkiej staranności o rzetelność, jednak wydawca nie ponosi odpowiedzialności za skutki zastosowania się do porad zamieszczonych w broszurze lub posłużenie się wzorami udostępnionych dokumentów.

Niniejsza publikacja została wydana dzięki wsparciu finansowemu
Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

oraz ze środków Rządowego Programu „Fundusz Inicjatyw Obywatelskich”

ISBN 83-60337-06-3

Warszawa 2005

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	2
II. JAKIE POSTANOWIENIA MUSI ZAWIERAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?	3
1. Nazwa stowarzyszenia	4
2. Siedziba i teren działania	4
3. Cele i sposoby ich realizacji	4
4. Członkowie stowarzyszenia	6
5. Organy stowarzyszenia	8
6. Sposób reprezentacji	12
7. Źródła finansowania i składki członkowskie	12
8. Zmiany statutu	13
9. Rozwiązanie stowarzyszenia	13
III. CO MOŻE OKREŚLAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?	14
1. Terenowe jednostki organizacyjne	14
2. Członkostwo cudzoziemców niemających miejsca zamieszkania w Polsce	14
3. Działalność gospodarcza	14
4. Status organizacji pożytku publicznego	15
5. Inne postanowienia statutu	18
IV. PRZYKŁAD STATUTU	19

I. WSTĘP

Uchwalenie statutu jest bardzo ważną czynnością związaną z zakładaniem stowarzyszenia. Statut jest najważniejszym wewnętrznym aktem regulującym działanie stowarzyszenia. Treść statutu decyduje bowiem o charakterze stowarzyszenia, jego celach, zakresie działania i zasadach funkcjonowania. Przepisy prawa pozostawiają członkom stowarzyszenia bardzo dużą swobodę w kształtowaniu zapisów statutu. Dlatego też nie ma dwóch takich samych statutów, tak jak nie ma dwóch takich samych stowarzyszeń. Statut stowarzyszenia jest podstawowym dokumentem, który należy dołączyć do wniosku o rejestrację stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym. Postanowienia statutu są badane przez sąd rejestrowy pod względem ich zgodności z prawem. Po zarejestrowaniu stowarzyszenia rola statutu jest równie istotna. Stanowi on „konstytucję” organizacji i obok ustawy o stowarzyszeniach jest podstawowym aktem regulującym działalność stowarzyszenia. Bardzo ważną cechą stowarzyszenia jest jego samorządność. Zasada ta oznacza, że stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i strukturę organizacyjną oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.

Niniejsze opracowanie ma na celu ułatwienie osobom tworzącym stowarzyszenia właściwe sformułowanie treści statutu, tak aby był on zgodny z wymogami prawa, a także aby umożliwiał sprawne działanie organizacji. Warto mieć świadomość, że wadliwie skonstruowany statut może bardzo utrudniać właściwe funkcjonowanie organizacji.

II. JAKIE POSTANOWIENIA MUSI ZAWIERAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?

W tej części opracowania omawiamy zagadnienia związane z treścią statutu „typowego” stowarzyszenia rejestrowanego w KRS.

Odrębności związane z ewentualnym ubieganiem się przez stowarzyszenie o status organizacji pożytku publicznego zostały opisane w części III na str. 15-18.

Stowarzyszenie powstaje w wyniku podjęcia, przez co najmniej 15 członków założycieli, uchwały o założeniu stowarzyszenia. Stowarzyszenie jest organizacją społeczną o charakterze korporacyjnym. Forma prawna stowarzyszenia jest odpowiednia dla grupy osób, które chcą wspólnie działać i realizować wyznaczone przez siebie cele. Członkowie stowarzyszenia sami decydują, jaką działalnością chcą się zajmować. Mogą oni w każdej chwili w drodze zmiany statutu zmienić cel działania stowarzyszenia.

Prawo o stowarzyszeniach definiuje stowarzyszenie jako dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeczenie o celach niezarobkowych (art. 2 ust 1). **Dobrowolność** stowarzyszenia polega na swobodzie tworzenia i rozwiązywania stowarzyszeń, dobrowolności przystępowania do istniejących stowarzyszeń oraz na nieograniczonej swobodzie występowania z nich. **Trwałość** stowarzyszenia oznacza, że istnieje ono niezależnie od konkretnego składu swoich członków (pod warunkiem, że jest ich co najmniej 15). **Niezarobkowy cel** stowarzyszenia przejawia się w tym, że celem stowarzyszenia nie może być przysporzenie korzyści majątkowych członkom stowarzyszenia. Dlatego też stowarzyszenia, mogą wprawdzie prowadzić działalność gospodarczą, lecz dochód z tej działalności powinien służyć wyłącznie realizacji celów statutowych¹. Nieprawidłowe są sytuacje, w których dochód uzyskiwany z tytułu działalności gospodarczej jest w całości lub większej części przekazywany na rozwój samej działalności gospodarczej, a nie na realizację celów statutowych.

Art. 10 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.) wskazuje konieczną minimalną treść statutu. Statut stowarzyszenia powinien określać:

- > nazwę stowarzyszenia odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji;
- > teren działania i siedzibę stowarzyszenia;
- > cele i sposoby ich realizacji;
- > sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- > władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje;
- > sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał;
- > sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich;
- > zasady dokonywania zmian statutu;

¹ red. M. Granat, Organizacje pozarządowe w Polsce. Podstawy prawno-finansowe, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2000.

- > sposób rozwiązania się stowarzyszenia oraz
- > strukturę organizacyjną i zasady tworzenia jednostek terenowych, jeżeli stowarzyszenie zamierza tworzyć takie jednostki.

Wymienione wyżej zagadnienia muszą być uregulowane w statucie, jednakże nie wyczerpują, czy też nie muszą wyczerpywać treści statutu. Stowarzyszenia jako organizacja samodzielną i samorządna może w swoim statucie regulować także inne kwestie, jak chociażby sprawę honorowego członkostwa, innych, dodatkowych władz stowarzyszenia, czy kwestię przeznaczenia majątku stowarzyszenia po jego likwidacji.

1. NAZWA STOWARZYSZENIA

Podstawowe zapisy statutowe wymagane przepisami ustawy o stowarzyszeniach wymienione zostały przez ustawodawcę w art. 10 ust. 1. Zgodnie z tym przepisem statut musi określać nazwę stowarzyszenia, odróżniając ją od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji. Celem takiej regulacji jest zapobieganie ewentualnym omyłkom, co do tożsamości organizacji. Ustawa nie określa kryteriów, jakimi powinien kierować się sąd rejestrowy przy ocenie, czy dana nazwa odróżnia się od nazw innych organizacji. Kwestia ta została pozostawiona swobodnej ocenie sądu rejestrowego. Prawo o stowarzyszeniach nie wymaga, aby nazwa zawierała określenie „stowarzyszenie”, ani inne określenia podobne, jak „towarzystwo, zrzeszenie, związek, bractwo, itp.” Niektóre określenia są zastrzeżone przez odrębne przepisy dla określonych podmiotów. Prawidłowa nazwa stowarzyszenia nie może się posługiwać tymi określeniami. Na przykład zastrzeżone są nazwy: „bank, spółka, giełda, towarzystwo ubezpieczeniowe, itp.”²

2. SIEDZIBA I TEREN DZIAŁANIA

Statut stowarzyszenia powinien określać siedzibę stowarzyszenia oraz teren jej działania. Określenie siedziby polega na wskazaniu nazwy miejscowości, w której działać będą organy stowarzyszenia. Siedziba powinna znajdować się na terytorium Polski. Ustawa nie wymaga podawania w statucie dokładnego adresu siedziby organizacji. Należy podkreślić, że zapisanie w statucie adresu jest o tyle niekorzystne, że w takim wypadku każda zmiana adresu skutkuje koniecznością zmiany statutu. Zmiana siedziby stowarzyszenia wymaga podjęcia stosownej uchwały o zmianie statutu oraz zgłoszenia tego faktu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Terenem działania większości stowarzyszeń jest obszar całego kraju. Nie ma jednakże przeszkód, aby bądź ograniczyć zasięg działania organizacji do np. jednego województwa, bądź go rozszerzyć na inne kraje.

Przykład: „Terenem działania stowarzyszenia jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Dla właściwej realizacji swoich celów stowarzyszenie może prowadzić działalność także poza granicami Rzeczypospolitej”.

3. CELE I SPOSOBY ICH REALIZACJI

Statut stowarzyszenia powinien określać cele stowarzyszenia i sposoby ich realizacji (art. 10 ust. 1 pkt 3). Konstytucja RP zakazuje tworzenia stowarzyszeń, których cele są sprzeczne z Konstytucją lub ustawą (art. 58 ust. 2). Stowarzyszenie nie może mieć celu zarobkowego. Wszystkie inne cele są dozwolone. Stowarzyszenie może, więc stawiać sobie za cel działania nieprzynoszące pożytku społecznego lub uznawane za nierealne (np. poszukiwanie Atlantydy). Tworzone mogą

² P. Suski, Stowarzyszenia w prawie polskim, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2002.

być zarówno stowarzyszenia zaspokajające jedynie partykularne potrzeby swoich członków, jak i kierujące się interesem zbiorowym, ogólnospołecznym. W związku z powyższym należy uznać, że członkowie stowarzyszenia mają dużą swobodę w określeniu celów stowarzyszenia. Formułując cele pamiętajmy, że określają one charakter stowarzyszenia i zakres jego aktywności.

Ważną kwestią jest możliwość skorzystania przez stowarzyszenie ze zwolnienia podatkowego zawartego w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. Jednym z warunków jest określenie jako celów statutowych stowarzyszenia działalności odpowiadającej celom ściśle określonym w ustawie³. Chodzi o działalność:

- > naukową, naukowo-techniczną,
 - > oświatową (w tym również polegającą na kształceniu studentów),
 - > kulturalną
- oraz w zakresie:
- > kultury fizycznej i sportu,
 - > ochrony środowiska,
 - > wspierania inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg i sieci telekomunikacyjnej na wsi oraz zaopatrzenia wsi w wodę,
 - > dobroczynności,
 - > ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
 - > rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów oraz
 - > kultu religijnego.

Dodać należy, że osoby chcące przekazać swoje pieniądze na wsparcie działalności statutowej stowarzyszenia mogą skorzystać z odliczenia podatkowego jeśli dokonają darowizny na rzecz organizacji (w tym stowarzyszeń) prowadzących działalność pożytku publicznego i realizujących cele wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Cele te częściowo pokrywają się z ww. – jest to np. (szczegółowo na str. 16):

- > pomoc społeczna,
- > działalność charytatywna,
- > ochrona i promocja zdrowia,
- > nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- > kultura sztuka ochrona dóbr kultury i tradycji,
- > upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- > ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego.

Dlatego też ważne jest, jeżeli chcemy umożliwić darczyńcom dokonanie odliczenia kwot przekazanych stowarzyszeniu⁴, jednocześnie korzystając ze zwolnienia od podatku naszych dochodów, aby cele stowarzyszenia obejmowały te wymienione powyżej.

Cele stowarzyszenia powinny mieć charakter niezarobkowy. Oznacza to, że celem stowarzyszenia nie może być prowadzenie działalności gospodarczej. Wprawdzie stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, jednakże dochód z niej powinien być przeznaczony na realizację celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału pomiędzy jego członków. Prowadzenie działalności gospodarczej pozwala jedynie na zebranie środków służących realizacji celów statutowych⁵.

³ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2000 r., Nr 54, poz. 654 z późn. zm.).

⁴ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r., nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

⁵ Postanowienie SN z dnia 19 czerwca 1996 r., III CZP 66/96, OSNC 1996/10/133.

W wypadku stowarzyszeń, które mają prowadzić działalność bezpośrednio związaną z obronnością albo bezpieczeństwem państwa lub ochroną porządku publicznego, powinny uzgodnić zakres tej działalności z Ministrem Obrony Narodowej lub Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

4. CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA

Statut stowarzyszenia powinien regulować sposób nabywania i utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków. Prawo tworzenia stowarzyszeń, a co za tym idzie członkostwo w nich, przysługuje obywatelom polskim, mającym pełną zdolność do czynności prawnych (pełnoletnim, nieubezwłasnowolnionym) i niepozbawionym praw publicznych. Członkami stowarzyszeń mogą być również osoby niepełnoletnie. Nie mogą one jednakże być założycielami stowarzyszenia. Cudzoziemcy mający miejsce zamieszkania na terytorium Polski, mogą tworzyć stowarzyszenia na takich samych zasadach jak obywatele polscy. Natomiast cudzoziemcy niemający miejsca zamieszkania w Polsce mogą jedynie przystępować do już istniejących stowarzyszeń - pod warunkiem, że statut danego stowarzyszenia przewiduje możliwość zrzeszania w nim cudzoziemców. Niektóre osoby z racji wykonywanego zawodu mają ograniczoną swobodę przystępowania do stowarzyszeń (żołnierze zawodowi, policjanci, funkcjonariusze Straży Granicznej, itp.).

Osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia.

Rodzaje członków

Prawo o stowarzyszeniach wymienia członków (zwyczajnych) i członków wspierających. Zasadą jest członkostwo zwyczajne w stowarzyszeniu.

Ustawa nie definiuje pojęcia członka wspierającego i nie określa jego praw i obowiązków, można więc przyjąć, że jego status określa statut stowarzyszenia. Przyjmuje się, że członkami wspierającymi mogą być zarówno osoby fizyczne, jak i prawne. Członek wspierający ma obowiązek udzielania wsparcia stowarzyszeniu. Z reguły członkowie wspierający składają deklarację członkowską, w której wskazują uzgodniony wcześniej sposób wspierania stowarzyszenia. Do ich obowiązków jako członków wspierających należy wywiązywanie się z zadeklarowanej pomocy. Kwestią sporną jest to, czy członkowie wspierający mogą mieć takie same prawa jak członkowie zwyczajni. Wydaje się, że określenie praw członków wspierających analogicznych do członków zwyczajnych jest sprzeczne z intencją ustawodawcy. Napotyka też na sprzeciw sądów rejestrowych, które najczęściej stoją na stanowisku, że członek wspierający nie powinien korzystać z czynnego, bądź biernego prawa wyborczego do władz stowarzyszenia⁶.

Statut stowarzyszenia może przewidywać możliwość przyznania, w uznaniu szczególnych zasług dla stowarzyszenia, członkostwa honorowego. Członkami takimi mogą być wyłącznie osoby fizyczne. Członkom honorowym nie przyznaje się z reguły praw wyborczych, mają oni natomiast podobnie jak członkowie wspierający prawo udziału w posiedzeniach organów stowarzyszenia z głosem doradczym. Do pewnej tradycji należy zwalnianie członków honorowych z wszelkich opłat i świadczeń na rzecz stowarzyszenia.

W niektórych statutach stowarzyszeń można odnaleźć jeszcze inne rodzaje członkostwa, np. wyróżnia się członków założycieli stowarzyszenia, a więc osoby, które były obecne podczas zakładania stowarzyszenia, wzięły udział w zebraniu założycielskim i podpisały listę obecności.

⁶ prof. H. Izdebski, Fundacje i stowarzyszenia, AJP Partners s.c., Łomianki 2001.

Prawa i obowiązki członków

Zakres praw i obowiązków członków stowarzyszenia nie jest ściśle regulowany przepisami prawa i może być różnie kształtowany w ramach wolności statutowej. Należy jednak pamiętać, że stowarzyszenie jest strukturą demokratyczną i wobec tego prawa i obowiązki poszczególnych rodzajów członków, powinny być takie same. Niedopuszczalne są zapisy statutowe różnicujące prawa lub obowiązki członków zwyczajnych. Tworzące przez to członków drugiej kategorii posiadających mniej praw lub więcej obowiązków. W zasadzie immanentnym prawem członka zwyczajnego jest bierne i czynne prawo wyborcze do władz stowarzyszenia. Każdy członek zwyczajny z samego faktu członkostwa posiada takie prawo.

Wśród najczęściej wymienianych praw przysługujących członkom zwyczajnym można wymienić:

1. czynne i bierne prawa wyborcze do władz stowarzyszenia,
2. prawo zgłaszania opinii, wniosków i postulatów pod adresem władz stowarzyszenia,
3. prawo uczestniczenia w zebraniach, odczytach, konferencjach, sympozjach i innych imprezach organizowanych przez stowarzyszenie,
4. prawo do korzystania nieodpłatnie z urzędzeń, świadczeń, szkoleń i pomocy stowarzyszenia,
5. prawo do posiadania legitymacji stowarzyszenia i noszenia odznaki stowarzyszenia,
6. prawo do korzystania z rekomendacji, gwarancji i opieki stowarzyszenia.

Oczywiście statut stowarzyszenia może przewidywać także inne niż podane powyżej uprawnienia członków stowarzyszenia.

Do obowiązków członka stowarzyszenia najczęściej należy:

1. aktywne uczestniczenie w pracach i realizacji celów stowarzyszenia,
 2. przestrzeganie statutu, regulaminów i uchwał władz stowarzyszenia,
 3. regularne opłacanie składek i innych świadczeń obowiązujących w stowarzyszeniu,
 4. dbanie o dobre imię stowarzyszenia, przyczynianie się do wzrostu jego znaczenia⁷.
- Na mocy postanowień statutu można na członków nałożyć także inne obowiązki. Podstawowym obowiązkiem członków wspierających jest wywiązywanie się z zadeklarowanych świadczeń oraz przestrzeganie postanowień statutu i uchwał władz stowarzyszenia.

Członków honorowych najczęściej zwalnia się z obowiązku opłacania składek członkowskich.

Sposób, przyczyny nabywania i utraty członkostwa

Statut stowarzyszenia musi określać precyzyjnie sposób nabywania członkostwa w stowarzyszeniu oraz sposób i przyczyny jego utraty. Kwestie te są bardzo istotne, ponieważ członkowie są podstawą działania stowarzyszenia. Z faktem bycia członkiem wiążą się opisane wyżej liczne prawa i obowiązki. Najczęściej stosowaną formułą jest zasada, że członków zwyczajnych i wspierających przyjmuje w drodze uchwały zarząd, na podstawie pisemnej deklaracji kandydata. We wspomnianej deklaracji kandydat składa oświadczenie o woli wstąpienia do stowarzyszenia i akceptacji jego celów oraz zobowiązuje się do przestrzegania statutu, regulaminów i uchwał stowarzyszenia. Członkowie wspierający zobowiązują się do podejmowania konkretnych działań na rzecz stowarzyszenia. Czasami statuty przewidują, że do

⁷ Z. Szypułiński, Prawo o stowarzyszeniach, Poznań 1997.

nabywania członkostwa konieczne jest uzyskanie rekomendacji członków stowarzyszenia (osoby wprowadzające). Statut powinien przewidywać możliwość odwołania się od odmownej decyzji zarządu do walnego zebrania członków lub innego organu stowarzyszenia.

Nadanie godności członka honorowego może następować na wniosek zarządu w drodze uchwały walnego zebrania członków.

Podobnie, jak zasady nabywania członkostwa, zasady jego utraty muszą być dokładnie określone w statucie. Stowarzyszenia są organizacjami dobrowolnymi. Prawo zakazuje zmuszania do udziału w stowarzyszeniu lub ograniczania prawa członków do wystąpienia ze stowarzyszenia. Można natomiast wymagać, aby deklaracja o wystąpieniu z organizacji została złożona na piśmie.

Najczęściej organizacje przewidują, że członkostwo w stowarzyszeniu ustaje na skutek dobrowolnej rezygnacji z przynależności do stowarzyszenia, zgłoszonej na piśmie zarządowi lub śmierci członka albo utraty osobowości prawnej przez członka wspierającego. Członek stowarzyszenia może zostać pozbawiony członkostwa w organizacji (wykluczony, skreślony z listy członków) z powodu:

- > nieusprawiedliwionego zalegania z opłatą składek członkowskich lub innych zobowiązań przez określony czas,
- > nieusprawiedliwionego nieuczestniczenia w pracach stowarzyszenia,
- > utraty praw publicznych,
- > działalności sprzecznej ze statutem lub uchwałami władz albo
- > na pisemny umotywowany wniosek określonej liczby członków.

Statut może przewidywać także inne przyczyny wykluczenia członka. Decyzję w sprawie pozbawienia członkostwa podejmuje zazwyczaj zarząd lub sąd koleżeński, jeżeli statut stowarzyszenia powołanie takiego organu przewiduje. Skoro istnieje tryb przewidujący wykluczenie ze stowarzyszenia, to musi istnieć również tryb odwoławczy. W stowarzyszeniach, w których nie ma sądownictwa koleżeńskiego instancją odwoławczą jest zazwyczaj walne zebranie członków.

5. ORGANY STOWARZYSZENIA

Ustawa o stowarzyszeniach mówi o organach stowarzyszenia w sposób bardzo ogólny. W art. 11 stanowi, że walne zebranie członków jest najwyższą władzą stowarzyszenia oraz przewiduje konieczność powołania zarządu i organu kontroli wewnętrznej. Wynika z tego, że stowarzyszenie obowiązane jest posiadać organ uchwałodawczy (walne zebranie), wykonawczy (zarząd) oraz kontrolny (komisja rewizyjna). Są to obowiązkowe organy stowarzyszenia. Oprócz organów wymaganych przez ustawę stowarzyszenie może posiadać również inne organy powołane w statucie, jak np. sąd koleżeński. Określenie nazw i kompetencji tych organów należy do uznania członków stowarzyszenia. Jednakże dowolność w tworzeniu organów nie jest bezwzględna. Nie jest dopuszczalne powoływanie organów, w skład których mogą wchodzić jedynie niektórzy członkowie stowarzyszenia (np.: rada członków założycieli), ponieważ byłoby to sprzeczne z zasadą równości członków stowarzyszenia.

Walne zebranie członków

Walne zebranie członków jest organem uchwałodawczym stowarzyszenia. W jego skład wchodzi wszyscy członkowie. Statut może przewidywać zamiast walnego zebrania

członków zebranie delegatów lub możliwość zastąpienia walnego zebrania członków zebraniem delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie liczbę. W takich wypadkach statut powinien określać zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji. Kompetencje walnego zebrania członków określa statut. Z ustawy wynika jednak, że walne zebranie jest najwyższą władzą stowarzyszenia. Dlatego też statut powinien zastrzegać dla walnego zebrania podejmowanie decyzji w najważniejszych dla stowarzyszenia sprawach. W sprawach, których statut nie zastrzega do kompetencji innych organów stowarzyszenia uchwały podejmuje walne zebranie.

Walne zebranie przede wszystkim:

- > uchwała zmiany w statucie stowarzyszenia,
- > powołuje i odwołuje członków innych organów stowarzyszenia (zarządu, komisji rewizyjnej),
- > udziela absolutorium zarządowi,
- > rozpatruje odwołania od decyzji zarządu (np. w sprawie pozbawienia członkostwa),
- > podejmuje uchwały o rozwiązaniu stowarzyszenia lub o połączeniu z inną organizacją,
- > podejmuje uchwałę o przeznaczeniu majątku zlikwidowanego stowarzyszenia.

Przyjmuje się rozróżnienie na: zwyczajne walne zebranie i nadzwyczajne walne zebranie. Zwyczajne walne zebrania odbywają się w terminach określonych w statucie, np. co dwa lata. Zazwyczaj okres ten jest związany z długością trwania kadencji wybieralnych władz stowarzyszenia (zarządu, komisji rewizyjnej, itp.). Jest to logiczne rozwiązanie, ponieważ walne zbiera się w takim wypadku między innymi po to, żeby wybrać nowe władze. Natomiast nadzwyczajne walne zebranie jest zwoływane w sytuacjach nagłych, kiedy występuje konieczność podjęcia decyzji przez członków stowarzyszenia, a sprawa jest na tyle pilna, że nie może czekać do czasu zwołania kolejnego zwykłego walnego zebrania. W statucie należy określić jaki organ jest uprawniony do zwołania walnego zebrania. Najczęściej tym organem jest zarząd, który zwołuje zwyczajne walne zebranie w terminie określonym w statucie a nadzwyczajne walne zebranie - z własnej inicjatywy, na wniosek innego organu (np. komisji rewizyjnej) lub określonej liczby członków. Ze względów bezpieczeństwa warto jest przewidzieć w statucie możliwość zwołania nadzwyczajnego walnego zebrania przez inny organ niż zarząd w wypadku, kiedy pomimo prawidłowo złożonego wniosku, zarząd wbrew zapisom statutu, w określonym terminie nie zwołuje walnego zebrania. Niestety czasami takie sytuacje mogą mieć miejsce w razie pojawienia się konfliktu w stowarzyszeniu i próbie odwołania zarządu.

Walne zebranie jak każdy organ kolegialny podejmuje decyzje w formie uchwał. Statut stowarzyszenia powinien określać, więc jaką większością podejmowane są uchwały i czy dla ważności podjętych uchwał wymagana jest obecność określonej liczby członków stowarzyszenia.

Uchwały Walnego Zebrania mogą być podejmowane zwykłą większością głosów, większością bezwzględną oraz większością kwalifikowaną. W wypadku zwykłej większości do podjęcia uchwały wystarczy, że za uchwałą opowie się więcej osób niż przeciw niej. W wypadku konieczności uzyskania bezwzględnej większości za uchwałą musi opowiedzieć się ponad połowa uprawnionych do głosowania, a w razie wymogu większości kwalifikowanej odpowiednio 2/3, 3/4, 4/5, itp. głosów. Każde głosowanie może odbywać się jawnie lub tajnie. Przepisy prawa nie narzucają sposobu głosowania. Decyzja o wyborze wymaganej większości oraz sposobie i metodzie głosowania pozostawiona została decyzji założycieli stowarzyszenia.

Przykład: Do stowarzyszenia należy 20 członków. Na Walnym Zebraniu obecnych jest 18 (jest więc wymagane quorum – ponad połowa członków jest obecna).

Jeżeli statut dla podjęcia uchwały na Walnym Zebraniu przewiduje konieczność uzyskania zwykłej większości, to wystarczy, że 8 członków jest za, 7 przeciw, 3 wstrzymało się od głosu lub oddało głosy nieważne.

Jeżeli zgodnie ze statutem do przyjęcia uchwały niezbędna jest większość bezwzględna to za uchwałą musi opowiedzieć się przynajmniej 10 członków (więcej niż połowa).

W razie wymogu uzyskania większości kwalifikowanej, np. 2/3 głosów, za uchwałą musi głosować przynajmniej 12 członków.

Zgodnie ze wspomnianą wcześniej zasadą demokracji wewnętrznej wszyscy członkowie mają równe głosy.

Wygodnym rozwiązaniem jest przyjęcie w statucie możliwości zwołania walnego zebrania w tzw. drugim terminie, w sytuacji gdy w pierwszym terminie brak jest wystarczającej, określonej przepisami statutu ilości członków niezbędnych do prawomocnego podejmowania uchwał. Odpowiedni zapis statutowy pozwala na podejmowanie uchwał na walnym zebraniu w drugim terminie, bez względu na liczbę członków biorących w nim udział.

Przykład:

1. Walne Zgromadzenie podejmuje decyzje zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków.
2. Do dokonywania zmian w Statucie wymagana jest kwalifikowana większość 2/3, przy obecności co najmniej połowy członków.
3. W przypadku braku quorum przewodniczący zwołuje następne Walne Zebranie Członków nie później niż w ciągu miesiąca. Dla ważności podejmowanych wówczas uchwał nie jest wymagana obecność połowy członków.

Zarząd stowarzyszenia

Zarząd jest organem wykonawczym stowarzyszenia. Statut każdego stowarzyszenia musi przewidywać powołanie zarządu stowarzyszenia. Wyboru zarządu dokonuje walne zebranie członków. Dopuszczalny jest zapis statutowy powierzający powołanie pierwszego składu zarządu zebraniu założycielskiemu. Zapis taki jest wygodny z powodów rejestracyjnych. Statut powinien określać z ilu członków składa się zarząd i na jaką kadencję jest powoływany. Długość kadencji może być kształtowana dowolnie, jednakże krótka np. roczna kadencja, powoduje konieczność częstego zwoływania walnego zebrania członków oraz może uniemożliwiać realizowania spójnej długofalowej polityki organizacji. W wypadku kiedy statut stowarzyszenia nie określa kadencji zarządu oznacza to, że członkowie zarządu sprawują swoją funkcję aż do odwołania. Każdy członek stowarzyszenia może być wybierany wielokrotnie do jego władz. Statut może jednak wprowadzać w tym zakresie ograniczenia (np. tylko do dwóch kadencji). Wybór członków zarządu może odbyć się zarówno w głosowaniu tajnym, jak i w głosowaniu jawnym, zależnie od postanowień statutu lub uchwały walnego zebrania członków. Zarząd stowarzyszenia powinien być raczej kolektywny, a nie jednoosobowy. Najczęściej statuty przewidują nieparzystą liczbę członków zarządu.

Spowodowane jest to względami praktycznymi. W wypadku nieparzystej liczby członków zarządu łatwiej jest uzyskać większość w głosowaniu. Statut stowarzyszenia może określać funkcje osób wchodzących w skład zarządu, w tym funkcję prezesa zarządu. Prezes jest jednym z członków zarządu, któremu statut nadaje pewne szczególne uprawnienia. Rolą prezesa jest kierowanie pracami zarządu, reprezentowanie zarządu oraz stowarzyszenia. Do szczególnych uprawnień prezesa może należeć prawo do jednoosobowego zaciągania zobowiązań w imieniu stowarzyszenia (najczęściej do pewnej kwoty) oraz prawo do decydującego głosu w wypadku równości głosów w zarządzie.

Statut stowarzyszenia powinien ponadto określać czy możliwe jest odwołanie zarządu jako całości lub poszczególnych jego członków podczas trwania kadencji zarządu. Warto także przewidzieć w statucie możliwość uzupełniania składu zarządu w razie rezygnacji członka zarządu, jego śmierci, długotrwałej choroby lub innej losowej przyczyny uniemożliwiającej członkowi zarządu pełnienie jego funkcji. Statut może zezwalać zarządowi na kooptację członka zarządu lub przewidywać powołanie do zarządu osoby, która w wyborach do zarządu uzyskała kolejną liczbę głosów.

Przykład: W razie, gdy skład władz stowarzyszenia ulegnie zmniejszeniu w czasie trwania kadencji, uzupełnienie ich składu może nastąpić w drodze kooptacji, której dokonują pozostali członkowie organu, którego skład uległ zmniejszeniu. W tym trybie można powołać nie więcej niż połowę składu organu.

Podstawowe kompetencje zarządu to kierowanie bieżącą działalnością stowarzyszenia oraz reprezentowanie go na zewnątrz. Decyzje zarządu zapadają w formie uchwał, dlatego też konieczne jest określenie trybu, w jakim podejmowane są decyzje.

Jak już wcześniej było wspomniane możliwe jest powołanie prezesa zarządu. Prezes zarządu może być powoływany przez walne zebranie członków lub wybierany przez zarząd stowarzyszenia spośród jego członków. Powołanie prezesa nie oznacza, że tylko on odpowiada za działalność stowarzyszenia. Za działalność stowarzyszenia oraz realizację uchwał walnego zebrania odpowiedzialni są wszyscy członkowie zarządu.

Organ kontroli wewnętrznej

Organ kontroli zgodnie z przepisami ustawy o stowarzyszeniach jest obok walnego zebrania i zarządu obligatoryjnym organem stowarzyszenia. Najczęściej jest to komisja rewizyjna. Skład komisji rewizyjnej powoływany jest przez walne zebranie członków. Pierwszy skład komisji może być powołany przez zebranie założycielskie, jeżeli statut tak przewiduje. Statut powinien wskazywać z ilu członków składa się ten organ i na jaką kadencję zostali oni powołani. Dokładne określenie kompetencji komisji rewizyjnej zależy od postanowień statutu. Przykładowo do komisji rewizyjnej należeć może:

- > dokonywanie bieżącej kontroli działalności zarządu stowarzyszenia,
- > wnioskowanie o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium zarządowi stowarzyszenia,
- > wnioskowanie o odwołanie zarządu lub poszczególnych członków zarządu,
- > reprezentowanie stowarzyszenia w sprawach umów pomiędzy stowarzyszeniem a członkiem zarządu,
- > zwoływanie walnego zebrania w razie bezczynności w tym zakresie zarządu stowarzyszenia.

6. SPOSÓB REPREZENTACJI

Do podstawowych zadań zarządu stowarzyszenia należy kierowanie działalnością stowarzyszenia oraz reprezentowanie go na zewnątrz. O sposobie reprezentacji zarządu, a więc i całego stowarzyszenia decydują postanowienia statutu. Zwykle uprawnienia do reprezentacji posiadają dwaj członkowie zarządu działający łącznie (mogą to być dowolni dwaj członkowie zarządu lub na przykład prezes działający wspólnie z innym członkiem zarządu). W sytuacji, gdy statut stowarzyszenia nie określa sposobu reprezentacji do składania oświadczeń woli w imieniu stowarzyszenia uprawnieni są wszyscy członkowie zarządu wspólnie. Statut może przewidywać, że zaciąganie zobowiązań powyżej pewnej kwoty wymaga zgody innego organu stowarzyszenia. W takim wypadku brak zgody oznacza bezskuteczność dokonanej przez zarząd czynności prawnej (np. umowa nie zostaje zawarta).

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I SKŁADKI CZŁONKOWSKIE

Prawidłowy statut stowarzyszenia powinien określać sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, czyli podstawy finansowe stowarzyszenia. Rozdział 4 ustawy o stowarzyszeniach odnosi się do majątku stowarzyszenia, określając źródła jego powstawania.

Przykładowo można wymienić:

- > składki członkowskie,
- > darowizny,
- > spadki i zapisy,
- > dotacje i subwencje,
- > dochody z ofiarności publicznej,
- > dochody z działalności gospodarczej,
- > dochody z majątku stowarzyszenia,
- > odsetki, dochody z kapitału.

Ustawa wśród źródeł majątku stowarzyszenia wymienia na pierwszym miejscu składki członkowskie. Opłacanie składek jest podstawowym obowiązkiem członków stowarzyszenia. Dlatego też statut każdego stowarzyszenia musi przewidywać konieczność opłacania składek przez członków stowarzyszenia oraz sposób ustalania ich wysokości. W praktyce składki członkowskie mają jedynie znaczenie symboliczne. Dużo większe dochody stowarzyszenia uzyskują z prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, z dotacji i darowizn lub ze swojego majątku. Nie oznacza to jednak możliwości zaniechania pobierania składek. Są one obowiązkowe i mają na celu podkreślenie niezarobkowego charakteru stowarzyszenia.

Stowarzyszenie jest organizacją o celach niezarobkowych. Nie wyklucza to jednak możliwości prowadzenia przez stowarzyszenie działalności gospodarczej, jednakże dochód z tej działalności służyć ma realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału pomiędzy członków stowarzyszenia.

Przez sędziów sądów rejestrowych nieprzychylnie przyjmowane jest użycie w tej części statutu sformułowania wskazującego na to, iż wymienione w nim źródła dochodów organizacji nie stanowią katalogu zamkniętego, a więc określić takich jak: „przykładowo”, „w szczególności”, „inne dochody”.

8. ZMIANY STATUTU

Założyciele stowarzyszenia zobowiązani są określić tryb podejmowania uchwał o zmianie statutu. Uchwały o zmianie statutu podejmowane są przez walne zebranie i to zazwyczaj kwalifikowaną większością głosów (np. większością 2/3 głosów w obecności, co najmniej połowy ogólnej liczby członków stowarzyszenia). Wymóg uzyskania kwalifikowanej większości głosów ma na celu zwiększenie stabilności statutu, który wyznacza podstawowe zasady funkcjonowania organizacji i nie powinien podlegać częstym zmianom.

9. ROZWIĄZANIE STOWARZYSZENIA

Z samej istoty stowarzyszenia, które jest dobrowolnym i samorządnym zrzeszeniem osób, wynika możliwość rozwiązania się stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały. Statut każdego stowarzyszenia powinien zawierać postanowienia mówiące o trybie rozwiązania stowarzyszenia. Uchwałę o rozwiązaniu stowarzyszenia może podjąć jedynie walne zebranie. Jest to wyłączna kompetencja tego organu. Uchwała o rozwiązaniu stowarzyszenia jest podstawą jego likwidacji. Statut może wskazywać, kto będzie likwidatorem stowarzyszenia oraz określać cel, na który przeznaczony zostanie majątek stowarzyszenia. Gdy brak postanowień statutowych decyzyj w tym zakresie podejmuje walne zebranie. Majątek zlikwidowanego stowarzyszenia nie może zostać podzielony pomiędzy jego członków, ale musi być przeznaczony na jakiś cel społeczny.

III. CO MOŻE OKREŚLAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?

1. TERENOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Każde stowarzyszenie może tworzyć swoje terenowe jednostki organizacyjne. Jednakże zgodnie z przepisami stowarzyszenie, które zamierza tworzyć terenowe jednostki organizacyjne powinno wyraźnie przewidzieć taką możliwość w statucie oraz określić strukturę organizacyjną i zasady tworzenia takich jednostek. Można wyróżnić dwa rodzaje terenowych jednostek organizacyjnych stowarzyszenia:

- > niesamodzielne – nieposiadające osobowości prawnej,
- > samodzielne – posiadające osobowość prawną.

Jednostki organizacyjne mogą nabyć osobowość prawną tylko, jeżeli statut stowarzyszenia wyraźnie to przewiduje. Przepisy prawa pozostawiają bardzo dużą swobodę stowarzyszeniom w określaniu trybu tworzenia jednostek terenowych oraz określania ich relacji ze stowarzyszeniem. Statut powinien określać, jaki organ stowarzyszenia podejmuje decyzję o utworzeniu jednostki terenowej oraz jaka jest struktura władz takiej jednostki. Najwyższą władzą oddziału jest walne zebranie członków. Oddział musi posiadać zarząd i organ kontroli wewnętrznej. Kompetencje tych organów musi określać statut stowarzyszenia. Statut oddziału posiadającego osobowość prawną musi być oparty na tzw. statucie wzorcowym, którym jest statut jednostki centralnej (zarządu głównego)⁸.

Więcej informacji o rejestracji oddziału stowarzyszenia można znaleźć w broszurze z serii 3W*: „Jak założyć stowarzyszenie?”.

2. CZŁONKOSTWO CUDZOZIEMCÓW NIEMAJĄCYCH MIEJSCA ZAMIESZKANIA W POLSCE

Cudzoziemcy mający miejsce zamieszkania na terytorium Polski mogą tworzyć stowarzyszenia i być ich członkami na takich samych zasadach jak obywatele polscy. Natomiast cudzoziemcy nie mający miejsca zamieszkania w Polsce nie mogą zakładać stowarzyszeń (nie mogą być członkami założycielami). Mogą być jedynie członkami już istniejących stowarzyszeń, ale pod warunkiem, że statut danego stowarzyszenia przewiduje możliwość zrzeszania w nim cudzoziemców. Dlatego też ważne jest zamieszczanie w statucie klauzuli umożliwiającej przyjmowanie do stowarzyszenia obcokrajowców mieszkających stale za granicą.

3. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Stowarzyszenia pomimo, iż ze swej istoty są organizacjami o celach niezarobkowych mogą prowadzić działalność gospodarczą, o ile ich statuty taką możliwość przewidują. Zgodnie z podstawową zasadą wyrażoną w art. 34 prawa o stowarzyszeniach dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału pomiędzy jego członków. W tym przepisie mowa

⁸ red. M. Granat, Organizacje pozarządowe w Polsce. Podstawy prawno-finansowe, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2000.

jest o dochodzie z działalności gospodarczej, a więc po odliczeniu wszelkich zobowiązań i kosztów, w tym także wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w sferze działalności gospodarczej.

W statucie stowarzyszenia oprócz ogólnych zapisów dopuszczających prowadzenie działalności gospodarczej przez stowarzyszenie powinny znaleźć się zapisy określające przedmiot tej działalności. Precyzując, w jakim zakresie będzie prowadzona działalność gospodarcza warto jest posługiwać się terminologią zaczerpniętą z Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), ponieważ zgłaszając działalność gospodarczą do Krajowego Rejestru Sądowego należy podać kod i opis działalności zgodny z PKD.

Stowarzyszenia mogą w zasadzie prowadzić każdy rodzaj działalności gospodarczej, pod warunkiem, że inne przepisy nie zastrzegają do jej prowadzenia określonego rodzaju przedsiębiorców. Przykładowo prawo bankowe zastrzega działalność bankową tylko dla banków państwowych, spółdzielczych lub w formie spółek akcyjnych. Również działalność ubezpieczeniową mogą prowadzić jedynie zakłady ubezpieczeń w formie spółek akcyjnych lub towarzystw ubezpieczeń wzajemnych.

Warto też pamiętać, że niektóre rodzaje działalności wymagają uzyskania koncesji lub zezwolenia.

Przed wprowadzeniem do statutu zapisu o prowadzeniu działalności gospodarczej warto się dobrze zastanowić, czy działalność ta będzie stowarzyszeniu potrzebna. Z jednej strony jest to obecnie bardzo popularna forma pozyskiwania środków na działalność statutową, z drugiej strony niektóre przepisy prawa dyskryminują organizacje posiadające statutowy zapis o możliwości prowadzenia działalności gospodarczej. Dla przykładu można podać prawo celne. Z większości zwolnień celnych nie mogą korzystać organizacje, których statuty dopuszczają prowadzenie działalności gospodarczej.

4. STATUS ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO

Stowarzyszenie (obok fundacji) jest jedną z najpopularniejszych form prawnych, pod postacią których działają w Polsce podmioty zaliczane do organizacji pozarządowych. Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie od 1 stycznia 2004 r. stowarzyszenia mogą ubiegać się o przyznanie im statusu organizacji pożytku publicznego (OPP). Uzyskanie tego statusu następuje w momencie wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego informacji o spełnieniu wymagań określonych w art. 20 tej ustawy.

UWAGA: Większość sędziów przyjmuje taką interpretację przepisów, która nie pozwala na nadawanie statusu organizacji pożytku publicznego nowo powstającym organizacjom. Status może być nadany jedynie tym organizacjom, które już istnieją (np. w sprawozdaniu z działalności), że prowadzą działalność pożytku publicznego w zakresie zadań publicznych wskazanych w ustawie.

Pomimo, iż praktyka sądowa odnośnie rejestracji organizacji pożytku publicznego nie jest jednolita, to w zasadzie można powiedzieć, iż dla większości działających obecnie stowarzyszeń starania o status OPP często wiąże się z koniecznością zmiany statutu.

W celu spełnienia wymagań stawianych przed organizacjami pożytku publicznego w statucie (a w niektórych przypadkach – w aktach wewnętrznych) stowarzyszenia powinny znaleźć się następujące zapisy:

1. Stowarzyszenie prowadzi działalność na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy wyodrębnionej ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną (w odniesieniu do stowarzyszeń działalność może być prowadzona również na rzecz członków).
2. Cele stowarzyszenia powinny być tak sformułowane w statucie, aby cała działalność statutowa stowarzyszenia dotyczyła realizacji zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Art. 4. 1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w ustawie, obejmuje zadania w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 1a) zapewnienie zorganizowanej opieki byłym żołnierzom zawodowym, którzy uzyskali uprawnienie do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej, inwalidom wojennym i wojskowym oraz kombatanom,
- 2) działalności charytatywnej;
- 3) podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 4) działalności na rzecz mniejszości narodowych;
- 5) ochrony i promocji zdrowia;
- 6) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 7) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 8) upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 9) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 10) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 11) nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 12) krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 13) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- 14) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 15) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 16) porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- 17) upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa;
- 18) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 19) ratownictwa i ochrony ludności;
- 20) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 21) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 22) działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;

- 23) promocji i organizacji wolontariatu;
- 24) działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-23.

3. W razie prowadzenia przez stowarzyszenie działalności gospodarczej warto jest dodać zapisy jednoznacznie przesądzające, że stowarzyszenie prowadzi taką działalność w rozmiarach służących realizacji celów statutowych oraz że cały dochód przeznaczany jest na działalność statutową.

4. Osoby zasiadające w komisji rewizyjnej stowarzyszenia muszą spełnić warunki przewidziane w art. 20 pkt 6 ustawy, a więc przewidujące iż członkowie komisji rewizyjnej nie mogą:

- > być członkami zarządu ani pozostawać z nimi w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia,
- > być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej,
- > otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrotu uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia w wysokości wyższej niż określone w art. 8 pkt 8 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. Nr 26, poz. 306, z 2001 r. Nr 85, poz. 924 i Nr 154, poz. 1799, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 oraz z 2003 r. Nr 45, poz. 391 i Nr 60, poz. 535).

5. Ponadto statut stowarzyszenia (ewentualnie inny akt wewnętrzny – uchwała, regulamin) ubiegającego się o status OPP powinien zawierać zakazy określone w art. 20 pkt 7. Wspomniane zakazy dotyczą:

- > udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem stowarzyszenia w stosunku do jej członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi pracownicy pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”,
- > przekazywania majątku stowarzyszenia na rzecz jego członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,
- > wykorzystywania majątku stowarzyszenia na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu danej organizacji,
- > zakupu na szczególnych zasadach towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organizacji, członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osoby bliskie.

UWAGA: Wymienione powyżej (w pkt. 5) zakazy mogą zostać wprowadzone wprost do statutów organizacji albo mogą zostać przyjęte na podstawie uchwały walnego zebrania.

Dodatkowo należy wskazać (wśród komentatorów nie ma zgodności, czy zmiana ta musi być wpisana w statucie – przyp. red.), które rodzaje działalności statutowej będą wykonywane przez organizację jako działalność odpłatna, a które jako działalność nieodpłatna. Nie ma przeszkód by ten sam przedmiot działalności statutowej był prowadzony jednocześnie jako działalność odpłatna i nieodpłatna. Jeżeli jednak stowarzyszenie prowadzi także działalność gospodarczą to zakres tej działalności i działalności odpłatnej nie może się pokrywać.

III. CO MOŻE OKREŚLAĆ STATUT STOWARZYSZENIA?

Wymienione wymagania wobec organizacji pożytku publicznego wynikają z art. 20 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tym niemniej zdarza się, że różne sądy stosują różne interpretacje tych przepisów. Do sędziów bowiem należy zastosowanie wspomnianego przepisu i dokonanie oceny, czy organizacja spełnia kryteria organizacji pożytku publicznego.

Więcej informacji o uzyskiwaniu statusu OPP przez organizacje pozarządowe można znaleźć w broszurze z serii 3W*: „Jak zostać organizacją pożytku publicznego?”.

5. INNE POSTANOWIENIA STATUTU

W ramach swobody statutowej członkowie stowarzyszenia mogą wiele kwestii uregulować zgodnie z własnymi potrzebami. Przepisy prawa o stowarzyszeniach określają jedynie ogólne ramy tworzenia i funkcjonowania stowarzyszeń.

Statut stowarzyszenia może:

- > wskazywać nazwę skróconą stowarzyszenia,
- > określać specjalne wymagania wobec członków stowarzyszenia,
- > powoływać inne organy niż zarząd i organ kontroli wewnętrznej,
- > określać likwidatorów stowarzyszenia oraz wskazywać cel, na który przeznaczony zostanie majątek zlikwidowanego stowarzyszenia.

IV. PRZYKŁAD STATUTU

STATUT STOWARZYSZENIA...

ROZDZIAŁ I
POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Stowarzyszenie nosi **nazwę**: Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w dalszych postanowieniach statutu zwane Stowarzyszeniem.
2. Stowarzyszenie jest zrzeszeniem osób fizycznych, zawiązanym dla niesienia pomocy polskim szkołom i ich uczniom. **Siedzibą** stowarzyszenia jest Warszawa. **Terenem** działania jest Rzeczpospolita Polska.
3. Dla realizacji celów statutowych stowarzyszenie może działać na terenie innych państw z poszanowaniem tamtejszego prawa.
4. Stowarzyszenie jest zawiązane na czas nieograniczony. Posiada osobowość prawną. Działa na podstawie przepisów Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach oraz niniejszego statutu.
5. Stowarzyszenie może należeć do innych krajowych i międzynarodowych organizacji o podobnych celach.
6. Działalność Stowarzyszenia oparta jest przede wszystkim na pracy społecznej członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników.

ROZDZIAŁ II
CELE I ŚRODKI DZIAŁANIA

7. **Celem Stowarzyszenia** jest pomoc naukowa, finansowa i rzeczowa polskim szkołom i ich uczniom.
8. Stowarzyszenie swe cele realizuje poprzez:
 - a. finansowanie budowy i remontów szkół,
 - b. organizowanie konkursów i wystaw szkolnych,
 - c. zakup pomocy dydaktycznych, książek, przyborów szkolnych,
 - d. wspieranie finansowe najuboższych uczniów,
 - e. organizowanie zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych,
 - f. organizację i finansowanie wycieczek szkolnych i wypoczynku dla dzieci,
 - g. fundowanie stypendiów naukowych i socjalnych.

ROZDZIAŁ III CZŁONKOWIE – PRAWA I OBOWIĄZKI

9. Członkami Stowarzyszenia mogą być osoby fizyczne i prawne. Osoba prawna może być jedynie członkiem wspierającym Stowarzyszenia.
10. Stowarzyszenie posiada członków:
 - a. zwyczajnych,
 - b. wspierających,
 - c. honorowych.
11. Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być każda osoba fizyczna, która:
 - a. Złoży deklarację członkowską na piśmie,
 - b. Przedstawi pozytywną opinię dwóch członków Stowarzyszenia.
12. Członkiem zwyczajnym staje się po złożeniu pisemnej deklaracji na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia.
13. Członkiem wspierającym Stowarzyszenie może zostać osoba fizyczna i prawna deklarująca pomoc finansową, rzeczową lub merytoryczną w realizacji celów Stowarzyszenia.
14. Członkiem wspierającym staje się po złożeniu pisemnej deklaracji na podstawie uchwały Zarządu.
15. Członkiem honorowym Stowarzyszenia może być osoba fizyczna, która wniosła wybitny wkład w działalność i rozwój Stowarzyszenia.
16. Członkowie honorowi są przyjmowani przez Walne Zgromadzenie na wniosek 10 członków Stowarzyszenia.
17. Członkowie zwyczajni mają prawo:
 - a. biernego i czynnego uczestniczenia w wyborach do władz Stowarzyszenia,
 - b. korzystania z dorobku, majątku i wszelkich form działalności Stowarzyszenia,
 - c. udziału w zebraniach, wykładach oraz imprezach organizowanych przez Stowarzyszenie,
 - d. zgłaszania wniosków co do działalności Stowarzyszenia,
18. Członkowie zwyczajni mają obowiązek:
 - a. brania udziału w działalności Stowarzyszenia i realizacji jego celów,
 - b. przestrzegania statutu i uchwał władz Stowarzyszenia,
 - c. regularnego opłacania składek.
19. Członkowie wspierający i honorowi nie posiadają biernego oraz czynnego prawa wyborczego, mogą jednak brać udział z głosem doradczym w statutowych władzach Stowarzyszenia, poza tym posiadają takie prawa jak członkowie zwyczajni.
20. Członek wspierający ma obowiązek wywiązywania się z zadeklarowanych świadczeń, przestrzegania statutu oraz uchwał władz Stowarzyszenia
21. Członkowie honorowi są zwolnieni ze składek członkowskich.
22. Utrata członkostwa następuje na skutek:
 - a. pisemnej rezygnacji złożonej na ręce Zarządu,
 - b. wykluczenia przez Zarząd:
 - > z powodu łamania statutu i nieprzestrzegania uchwał władz Stowarzyszenia,
 - > z powodu notorycznego niebrania udziału w pracach Stowarzyszenia,
 - > z powodu niepłacenia składek za okres pół roku,
 - > na pisemny wniosek trzech członków Stowarzyszenia
 - c. utraty praw obywatelskich na mocy prawomocnego wyroku sądu,
 - d. śmierci członka oraz utraty osobowości prawnej przez osoby prawne.

23. Od uchwały Zarządu w sprawie przyjęcia w poczet członków stowarzyszenia lub pozbawienia członkostwa zainteresowanemu przysługuje odwołanie do Walnego Zgromadzenia Członków. Uchwała walnego zgromadzenia członków jest ostateczna.

ROZDZIAŁ IV WŁADZE STOWARZYSZENIA

24. Władzami Stowarzyszenia są:
 - a. Walne Zgromadzenie Członków,
 - b. Zarząd,
 - c. Komisja Rewizyjna.
25. Kadencja władz.
 - a. Kadencja wszystkich władz wybieralnych Stowarzyszenia trwa trzy lata, a ich wybór odbywa się w głosowaniu jawnym bezwzględną większością głosów
 - b. Członkowie wybrani do władz Stowarzyszenia mogą tę samą funkcję pełnić nie dłużej niż przez dwie kadencje.
26. Uchwały wszystkich władz Stowarzyszenia zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania, chyba że dalsze postanowienia statutu stanowią inaczej.
27. Walne Zgromadzenie Członków jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. W Walnym Zgromadzeniu Członków biorą udział:
 - a. z głosem stanowiącym - członkowie zwyczajni,
 - b. z głosem doradczym - członkowie wspierający, honorowi oraz zaproszeni goście.
28. Walne Zgromadzenie Członków może być zwyczajne i nadzwyczajne.
29. Walne Zgromadzenie Członków zwyczajne jest zwoływane raz na dwa lata przez Zarząd Stowarzyszenia. Termin i miejsce obrad Zarząd podaje do wiadomości wszystkich członków co najmniej na 7 dni przed terminem zebrania.
30. Walne Zebranie Członków nadzwyczajne może się odbyć w każdym czasie. Jest zwoływane przez Zarząd z jego inicjatywy, na wniosek Komisji Rewizyjnej lub pisemny wniosek co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków zwyczajnych Stowarzyszenia.
31. Uchwały Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia zapadają bezwzględną większością głosów w obecności przynajmniej połowy ogólnej liczby członków. Głosowanie jest jawne.
32. Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należą:
 - a. określenie głównych kierunków działania i rozwoju Stowarzyszenia,
 - b. uchwalanie zmian statutu,
 - c. wybór i odwoływanie wszystkich władz Stowarzyszenia
 - d. udzielanie Zarządowi absolutorium na wniosek Komisji Rewizyjnej,
 - e. rozpatrywanie sprawozdań z działalności Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
 - f. uchwalanie budżetu,
 - g. uchwalanie wysokości składek członkowskich oraz wszystkich innych świadczeń na rzecz Stowarzyszenia,
 - h. podejmowanie uchwał w sprawie przyjęcia członka honorowego,
 - i. rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań władz Stowarzyszenia,
 - j. rozpatrywanie wniosków i postulatów zgłoszonych przez członków Stowarzyszenia lub jego władze,
 - k. rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu,

- l. podejmowanie uchwały o rozwiązaniu Stowarzyszenia i przeznaczeniu jego majątku,
m. podejmowanie uchwał w każdej sprawie wniesionej pod obrady, we wszystkich sprawach niezastrzeżonych do kompetencji innych władz stowarzyszenia.
33. Zarząd jest powołany do kierowania całą działalnością Stowarzyszenia zgodnie z uchwałami Walnego Zgromadzenia Członków, reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz.
34. Zarząd składa się z 3 do 7 osób w tym prezesa oraz dwóch wiceprezesów. Prezesa i wiceprezesów wybiera Zarząd spośród swoich członków.
35. Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na miesiąc. Posiedzenia Zarządu zwołuje prezes.
36. Do kompetencji Zarządu należą:
- realizacja celów Stowarzyszenia,
 - wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia Członków,
 - sporządzanie planów pracy i budżetu,
 - sprawowanie zarządu nad majątkiem Stowarzyszenia,
 - podejmowanie uchwał o nabywaniu, zbywaniu lub obciążaniu majątku Stowarzyszenia,
 - reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz,
 - zwoływanie Walnego Zgromadzenia Członków,
 - przyjmowanie i skreślanie członków.
37. Komisja Rewizyjna powołana jest do sprawowania kontroli nad działalnością Stowarzyszenia.
38. Komisja Rewizyjna składa się z 3 do 5 osób w tym przewodniczącego, zastępcy oraz sekretarza.
39. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy:
- kontrolowanie działalności Zarządu,
 - składanie wniosków z kontroli na Walnym Zgromadzeniu Członków,
 - prawo wystąpienia z wnioskiem o zwołanie Walnego Zgromadzenia Członków oraz zebrania Zarządu,
 - składanie wniosków o absolutorium dla władz Stowarzyszenia,
 - składanie sprawozdań ze swojej działalności na Walnym Zgromadzeniu Członków,
40. W razie gdy skład władz Stowarzyszenia ulegnie zmniejszeniu w czasie trwania kadencji uzupełnienie ich składu może nastąpić w drodze kooptacji, której dokonują pozostali członkowie organu, który uległ zmniejszeniu. W tym trybie można powołać nie więcej niż połowę składu organu.

ROZDZIAŁ V MAJĄTEK I FUNDUSZE

41. Majątek Stowarzyszenia powstaje:
- ze składek członkowskich,
 - darowizn, spadków, zapisów,
 - dotacji i ofiarności publicznej.
42. Wszelkie środki pieniężne mogą być przechowywane wyłącznie na koncie Stowarzyszenia.
43. Stowarzyszenie prowadzi gospodarkę finansową zgodnie z obowiązującymi przepisami.
44. Decyzje w sprawie nabywania, zbywania i obciążania majątku Stowarzyszenia podejmuje Zarząd.

45. Do zawierania umów, udzielania pełnomocnictwa i składania innych oświadczeń woli w szczególności w sprawach majątkowych wymagane są podpisy dwóch członków Zarządu działających łącznie.

ROZDZIAŁ VI POSTANOWIENIA KOŃCOWE

46. Uchwałę w sprawie zmiany statutu oraz uchwałę o rozwiązaniu Stowarzyszenia podejmuje Walne Zgromadzenie Członków kwalifikowaną większością głosów – (dwóch trzecich), przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.
47. Podejmując uchwałę o rozwiązaniu Stowarzyszenia Walne Zgromadzenie Członków określa sposób jego likwidacji oraz przeznaczenie majątku Stowarzyszenia.
48. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym statucie zastosowanie mają przepisy Prawa o Stowarzyszeniach.